

पञ्च । चिकित्स गुतिङ्किञ्चः सन् [पा० ३. १. ५.] अन्येषामपि दृश्यत इति [पा० ६. ३. १३७.] दीर्घः ॥ २३ ॥

अष्टौ व्याख्यत्कुकुभः पृथिव्यास्त्री धन्व योजना सप्त सिन्धून् ।

हिरण्यक्षः सविता देव आगाद्धद्रत्ना दाशुषे वार्याणि ॥ २४ ॥

चतस्रः सावित्र्यः द्वितीया जगती त्रिष्टुभोऽन्याः हिरण्यस्तूपदृष्टाः । स सविता देवः आगात् आगह्नु इणो गा लुङीति [पा० २. ४. ४५.] इणो गादेशः । किं कुर्वन् दाशुषे रुवीषि दत्तवते यजमानाय वार्याणि वरणीयानि रत्ना रत्नानि दधत् ददत् स्थापयन्वा । कीदृशः हिरण्यक्षः हिरण्यमिव कान्तियुक्ते अक्षिणी यस्य स हिरण्यक्षः अमृतदृष्टिर्वा । स कः यः सविता पृथिव्याः सम्बन्धिनीः अष्टौ कुकुभो दिशः व्याख्यत् प्रकाशितवान् । यश्च त्री त्रीणि धन्व धन्वानि लोकान् व्याख्यत् । धन्वेत्यन्तरिक्षनाम [निघ० १. ३.] तेन तदुपलक्षितावितरावपि लोकौ लक्ष्येते हृत्त्रिणो गह्वतीति वत् । यश्च योजना योजनानि योजनगव्यूतिक्रोशादीनधपरिमाणविशेषान् व्याख्यत् । यश्च सप्त सिन्धून्समुद्रान्दीरोदाद्यान् व्याख्यत् । उपलक्षणमेतत् सर्वजगत्प्रकाशकः सविता रत्नानि ददान आयावित्यर्थः ॥ अख्यत् ख्या प्रकथने अस्यतिवक्तिख्यातिभ्योऽङिति [पा० ३. १. ५२.] च्चैरङ् आलोपश्च धातूनामनेकार्थत्वाद्त्र प्रकाशनार्थी ग्राह्यः । त्री योजना सुपां सुलुगित्यादिना [पा० ७. १. ३१.] पूर्वसवर्णदीर्घा विभक्तेः । धन्व सुपो लुक् । रत्ना सुप आकारः । दाशुषो दाश्वान्साह्वानिति [पा० ६. १. १२.] निपातः । वार्याणि ऋह्लोर्ण्यदिति [पा० ३. १. १२४.] वृणोतेर्ण्यत् ॥ २४ ॥

हिरण्यपाणिः सविता विचर्षणिरुभे द्यावापृथिवीऽन्तर्रीयते ।

अपामीवां बाधते वेति सूर्यमभि कृत्स्नेन रजसा द्यामृणोति ॥ २५ ॥

सविता प्रसविता सूर्य सूर्यः विभक्तिव्यत्ययः उभे उभयोः द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्योः अन्तर्मध्ये ईयते आगहति यदा तदा अमीवां व्याधिमपबाधते अन्धकारलक्षणरोगं निवर्तयति । अथ यदा वेति अस्तमयसमये गहति तदा कृत्स्नेन रजसा अन्धकारलक्षणेन द्यां द्युलोकमभि-ऋणोति अभिव्याप्नोति । कीदृशः सूर्यः हि-